

Sunt oameni născuți să fie conducători. Preafericitul Părinte Daniel este cert unul dintre aceștia. Într-un fel, întreg parcursul său prealabil de pregătire și creștere umană și profesională pare a fi fost unul anume destinat unui viitor Patriarh. Avea calitățile care să-l impună pentru această responsabilitate. De altfel, s-a vorbit despre posibilitatea acestui „destin” cu mult înainte chiar de a deveni monah și ierarh. A fost de la bun început devotat total slujirii lui Hristos și cauzei Bisericii.

Costion Nicolescu

Patriarhul Daniel are în ochii mei și în inima mea un mare atu: girul Părintelui Dumitru Stăniloae! A ajuns la cunoașterea mea prin intermediul acestuia. Eram acasă la Părintele, de Sfântul Dimitrie sau de vreo aniversare de a sa, și printre multele telefoane de felicitare apărea și cel din partea actualului Patriarh, aflat pe atunci la serioase studii prin cele străinătăți. Chipul Părintelui se lumina, păstrând lumina aceea, anume, și după ce convorbirea se încheia: „Era Daniel Ciobotea...”, ne lămură el, bucuros. Îl socotea principala speranță a teologiei universitare românești... Mare era dragul Părintelui pentru viitorul Patriarh, dar, după cum s-a dovedit, cu asupra de măsură, și al acestuia pentru părintele. A făcut enorm pentru valorificarea lucrării inegalabilului teolog al veacului trecut, începând cu atribuirea numelui părintelui Facultății de Teologie de la Iași, continuând cu organizarea de prestigioase manifestări științifice interne și internaționale, sfârșind cu editarea operei sale în integralitatea ei.

Câteva întâlniri memorabile

Am stat în câteva rânduri aproape de patriarhi; am avut totdeauna o senzație specială. De Patriarhul Teotist, îndeosebi cu ocazia construirii în campusul Politehnicii a Bisericii „Sfântul Grigorie Palama”, dar nu numai. Cred că avea o părintească duioșie pentru mine... De Patriarhul Bartolomeu în două rânduri, în Fanar. M-a surprins plăcut prin latura sa umană, prin simplitatea și firescul cu care lasă să răzbată părintele duhovnicesc de dincolo de rangul său atât de înalt, implicând o atât de copleșitoare responsabilitate. Aș putea să-l adaug și pe Patriarhul Romei, în preajma căruia am ajuns cu prilejul recepției date în onoarea lui de Patriarhie. Era de-acum „un bătrân atât de simplu, după vorbă, după port”... Unul de-ai noștri, se putea spune cu puțină îndrăzneală. În

ciuda slăbiciunii trupesti acute, sufletul lui lumina intens, răzbatând mai presus de determinarea confesională.

Cu Patriarhul Daniel nu am avut decât un foarte scurt astfel de prilej, când, la sfințirea picturii de la Biserica „Sfântul Grigorie Palama”, mi-a înmănat, din fața ușilor împărătești, o diplomă. Aș evoca însă câteva prilejuri când i-am ajuns în preajmă, înainte să fie Întâistător al Bisericii noastre.

Primul datează din perioada Pieței Universității, în primăvara anului 1990. Preasfințitul Serafim, pe atunci proaspăt Episcop-vicar la Sibiu, fusese invitat, în fruntea unei delegații, la Moscova, la o întâlnire ecumenică de anvergură. Era previzibil să fie întrebat despre poziția Bisericii noastre în legătură cu „fenomenul”. Trăind în provincie și fiind o fire mai retrasă, Preasfințitul nu știa decât foarte puține, mai mult prin intermediul deformant al *media*. Eram la el, la Palatul Patriarhal, când Preasfințitul Daniel, și el tocmai uns Episcop-vicar la Timișoara, în Banatul natal, l-a luat să-l ducă în piață, ca să vadă cu ochii lui tot ceea ce este acolo și să vorbească la Moscova pe baza unei experiențe directe. Au mers cu o mașină a Patriarhiei și m-au luat și pe mine

cu ei. Preasfințitul Serafim a dat să se suie în față. Preasfințitul Daniel i-a explicat că întotdeauna, conform protocolului, cel cu rangul mai înalt stă în spate. Avea față de colegul lui un aer prietenesc, îl înconjură cu o delicată grijă frățească. Oarecum de frate mai mare. Sigur, din aceasta răzbătea și preocuparea pentru o bună și corectă situare a Bisericii, într-o perioadă când conducerea ei era destul de timorată și lua cu dificultate decizii în chestiuni sensibile din punct de vedere politic și social.

Al doilea moment s-a petrecut la Iași, la praznuirea hramului Cuvioasei Paraschiva din 1992, când am fost trimis de Horia Bernea cu o echipă de cercetători de la Muzeul Țăranului ca să urmărim proclamarea solemnă a câtorva canonizări. În ajun, a ieșit, simplu, din biserică, oarecum incognito, și a inspectat puzderia de tarabe cu materiale de colportaj. Voia să se asigure că totul este sub control, că nu se strecoară obiecte sau tipărituri sub un nivel minim de acceptabilitate. L-am urmărit îndeaproape. Chiar dacă n-a făcut întocmai ca El, mi-amin-tea, într-un fel, de Mântuitorul care a răsturnat tarabele zarafilor și vânzătorilor ce pângăreau Templul cu negoțul lor. Asta mi-a plăcut. Până în zilele noastre, ba par-

Într-adevăr, se poate spune că nimic important nu se mișcă în Biserica noastră fără cunoștința, analiza și binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Este tot timpul în lucrare, o lucrare pe care o vrea molipsitoare. Prin această râvnă neobosită poate deveni unora incomod. Mai mult decât prin orice directivă, se impune, atât colaboratorilor proximi, cât și celor mai depărtați, din cele mai mici parohii, prin exemplul său de abnegație.

că din ce în ce mai mult, manifestările Bisericii și pangarele sunt piratate și poluate de tot felul de brizbizuri rizibile venite de aiurea și scăpate unui control selectiv, în timp ce valori reale din patrimoniul cultural-artistic al Bisericii noastre rămân ignorate.

În sfârșit, o altă întâlnire provine din anul 1997 sau 1998, din vremea când realizam la Radio România Cultural emisiunea bimensuală „Invitatul special” pentru domeniul religie. Am profitat de prezența Înaltpreasfințitului Mitropolit la București, la un Sinod, și l-am invitat. A acceptat cu bunăvoință. A fost o întâlnire extrem de caldă. A răspuns la întrebări cu multă vervă, era într-o bună formă spirituală și plin de bună dispoziție. Trebuie să se știe că dincolo de chipul său sever și oarecum viforos, relativ imobil când apare în spațiul public, se află un om cald, cu deschidere comunicatională. Un conviv strălucitor, agreabil, spiritual, cu simțul umorului.

Tușe de portret

Părintele Patriarh Daniel a dobândit o solidă cultură teologică și o remarcabilă deschidere întru cele ale culturii generale. Este dotat cu minte limpede și inteligență specifică unei lucrări

rodnice în Biserică. Are capacitatea de a lua deciziile potrivite, inclusiv în situații critice, și de a impune ducerea la bun sfârșit a acțiunilor inițiate. Nu există pentru Preafericirea Sa noțiunea de proiect abandonat sau eșuat. Este un om caracterizat de neodihnă și cu dorința de a avea totul sub control, astfel încât să fie excluse pe cât posibil derapajele, iar când ele totuși apar, să fie gestionate cu înțelepciune, pentru ca prestigiul Bisericii să nu aibă de suferit. Și, într-adevăr, se poate spune că nimic important nu se mișcă în Biserica noastră fără cunoștința, analiza și binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Este tot timpul în lucrare, o lucrare pe care o vrea molipsitoare. Prin această râvnă neobosită poate deveni unora incomod. Mai mult decât prin orice directivă, se impune, atât colaboratorilor proximi, cât și celor mai depărtați, din cele mai mici parohii, prin exemplul său de abnegație.

După venirea sa în scaunul patriarhal, întreaga noastră Biserică a devenit ca un stup, străbătând din ea un soi de zumzet de harnică și neconținută lucrare administrativă și socială, fără ca rânduiala liturgică să aibă de suferit. Dimpotrivă! El însuși participă, exemplar, la viața liturgică. Este admirabilă, de pildă, implicarea sa monahală în slujire în prima și în ultima săptămână a Postului Mare. Discursul său teologic este impecabil. Într-un an, în Săptămâna Patimilor, am fost „blocat” acasă pentru supravegherea unor nepoți mai mititei. Mă uitam la Denii pe TRINITAS TV. Părintele Patriarh a cuvântat în anul acela în fiecare seară și, nu fără spontană admirație, am remarcat că nu pot găsi nici o fisură în discursul său, nimic de „umplutură”.

Este de apreciat atenția sa față de oameni de valoare din Biserică, cum trimite cuvinte de apreciere și de încurajare la sărbătoriri sau cuvinte de mângâiere și compătimire la plecarea lor din această lume. Este remarcabilă poziția înțeleaptă pe care Biserica noastră, cu contribuția determinată a Patriarhului, a adoptat-o la întâlniri internaționale, fie ele „ecumenice”, panortodoxe sau bilaterale. Animat totdeauna de spirit irenic, manifestând echilibru, mărturisind și apărând neștirbit adevărul de credință, Preafericitul încearcă să construiască punți rezistente, dovedindu-se deschis întru comunicare fraternală și promovând limpede valorile ideatice și idealurile valoroase. În felul acesta au putut fi depășite multe puncte de impas.

A fost un vis al multor creștini laici ca Biserica să aibă propriile mijloace media. Există acum un întreg „trust”, Centrul de Presă, cu realizări demne de remarcat. Editura Patriarhiei, de asemenea, a sporit mult numărul și calitatea aparițiilor.

Patriarhul Daniel

Tot timpul în linia întâi a frontului credinței

Condiția unui Patriarh este cea a unui înalt dregător, dar cu mult mai complexă și complicată decât a unui conducător lumesc de rang oricât de înalt. Patriarhul nu este un simplu „șef”, numai un slujbaş năimit, ci un slujitor, în cel mai înalt grad, hărăzit. Slujitor... Cerințele și așteptările în legătură cu un Patriarh sunt maximaliste. Atât în plan social, cât și în cel spiritual. Este bine că este așa, lucrul acesta dovedind că oamenii, fie ei credincioși sau mai puțin credincioși, au o conștiință clară a imperativului sfințeniei în Biserică. Patriarhul, în măsură mai mare decât orice alt cleric, nu-și mai aparține. Este, practic, tot timpul în linia întâi a frontului credinței, mereu sub observație, mereu expus. Nu prea are timp și spațiu de odihnă. Patriarhul este, într-o măsură, răspunzător pentru destinul fiecărui creștin. Dar nu numai, ci și pentru cel al unei entități vaste și importante la scara istoriei: neamul românesc.

În același timp, trăiește cu conștiința că este reprezentativ, că tot ceea ce face, bun sau rău, se răsfrânge cu mai mult impact asupra imaginii și lucrării Bisericii. Trebuie să aibă știința de a-și alege sfințenie, să pună oameni potriviți la locuri potrivite. Să aibă autoritate și să impună respect fără să abandoneze exprimarea iubirii, fără să devină dictatorial. În general, un conducător inspiră, deodată, teamă și iubire. Chiar și Dumnezeu! Totul este ca dragostea să prevaleze asupra fricii. Sunt situații care cer flexibilitate. Are o nevoie absolută de cumpănire în toate acțiunile și în toate spusese. Să nu fie o diferență vizibilă, supărătoare, între cuvintele sale și faptele sale. Să spună în așa fel încât să-i ajungă mesajul limpede la păstorii săi și să lucreze în ei. Să-și păstreze o minimă smerenie. Și astfel să se plece și spre valorile umane smerite, mai puțin vizibile, dar devotate cauzei Bisericii. Să-i țină la distanță pe lingușitori și pe oportuniști. Să stingă din fașă orice pornire spre un „cult al personalității”. Să fie un om al rugăciunii. Să fie viu! Să dea curaj și încredere credincioșilor. Să rămână un propovăduitor credibil al bucuriei și atunci când are neazuri proprii. Să știe să culeagă ce este profitabil și valorificabil și din mătrăguna criticilor nedrepte (în doze foarte mici, multe veninuri pot deveni leacuri!). Să nu-i fie teamă de cei care-l atacă, dar numai știind că are Adevărul de partea sa. Pe Adevărul-Hristos! Să fie gata să intre misionar în casa celor păcătoși, să-i invite la masă pe cei care-l critică, să asculte și să adopte, când este cazul, opinii în contradicție inițial cu ale sale, dar care s-ar putea să fie mai judicioase. Și mai presus de toate și poate cel mai greu lucru, să dea fiecărui credincios senzația de părinte duhovnicesc dedicat. În Biserica noastră, clericilor le spunem *părinți*, cu conștiința faptului că

Sfințire de Antimise în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul”, 2 februarie 2010

asta este menirea lor supremă. Să nască, să crească, să ocrotească fii duhovnicești pe parcursul lor spiritual într-o izbândire eshatologică. Ideal ar fi să nu fie receptat numai ca „Patriarhul nostru”, ci și, la scara cât mai multor creștini, ca „Patriarhul meu”. În chip preminent, un patriarh, care-și ia în serios menirea slujirii sale, este chemat la necontenință și vizibilă îmbunătățire spirituală și depășire de sine. Un patriarh nu este un sfânt, dar toți se așteaptă ca el să fie mereu, cât îi stă în putință, pe drumul care duce la sfințenie. Unele deziderate vor fi fost îndeplinite într-o măsură mai mare, altele într-una mai mică. Vor fi existând și accidente pe parcurs, uneori și victime colaterale. Totdeauna mai sunt lucruri de îndreptat... Cu sine și împrejur. Important este să te afli stăruitor pe drumul anevoios al bunelor împliniri.

O complicată „fișă a postului”

Sunt momente când mă gândesc cu dorință de înțelegere și cu duioșie la omul care este patriarhul. Înainte de înalta slujire arhierescă a fost și rămâne omul, cu datele sale personale, cu care s-a născut, pe care le-a cultivat și care, oricât de remarcabile ar fi,

nu reușesc niciodată să-i mulțumesc pe toți. La un moment dat, omul a întâlnit chemări sacerdotale. Tot mai înalte, până la cea mai înaltă. A fost preafelic cu ascultarea supremă în Biserică. Cu o ascultare, așadar... Ce a fost înainte și ce se petrece după acest moment cu omul? În ce măsură el, omul, cu simplitatea și complexitatea lui, cu tot ce are individual, dat anume de Dumnezeu, cu sufletul lui unic, poate supraviețui exercitând o funcție care are o „fișă a postului” mult mai complicată decât oricare alta, ea presupunând însoțirea cât mai apropiată cu Hristos și un bun dozaj, maxim roditor, al îmbinării darului cu harul.

Mă mai gândesc la serile patriarhului. Când s-au stins toate luminile în Palat, când toți colaboratorii s-au retras la casele sau chiliile lor. La ceasurile când rămâne singur cu el însuși și cu Dumnezeu, cu gândurile sale, după preamul timp în care a fost îmbulzit de oameni și de probleme. Căci, pe de o parte, există această continuă prezență în jur a unora și a altora, iar pe de alta, deloc paradoxal, apare un spor de singurătate. Singurătatea apăsătoare a conducătorului... O anumită izolare... Până la urmă, bilanțul cel mai exigent și mai aspru este acela pe care-l faci, cu sinceritate maxi-

mă, în fața lui Dumnezeu și a propriei conștiințe.

Mă mai gândesc la dispariția posibilității micilor gesturi inocente, din cele care dau farmec vieții. A unei plimbări solitare liniștite pe o alee de parc. Sau la malul mării... A intrării într-o librărie, nu totdeauna pentru a cumpăra, ci pentru a răsfoi. A frecventării unei biblioteci. A asistării discrete la un eveniment cultural. A intrării cu un prieten apropiat într-un local pierdut și simpatic, ca să bei în pace o cafea sau bere. Pe toate le va fi avut mai înainte de a îmbrăca veșmântul monahal. Acum nu mai este timp pentru ele, trebuie să se dedice cu totul, trup și suflet, zi și noapte, cauzei Bisericii...

În mod sigur, patriarhul rămâne și el om. Are doruri și nostalgii, are preferințe și tângiri, are dureri și suferințe, are nevoie de prietenie și de înțelegere, de simpatie și de compasiune... Pe toate le păstrează în el, căci foarte greu le-ar putea împărtăși acum apropiat cu cineva... Orice gând bun îi va face bine, chiar așa neștiut cum va fi fiind cel mai adesea.

Omul „mereu de veghe și în priveghere” pentru neamul său

Un patriarh este deodată persoană și instituție. La ceas ani-

versar, în cazul oricărui om se scot în evidență cele bune, împlinirile. În cazul unei instituții, se face bilanțul, se decontează rezultatele în raport cu ceea ce s-a investit, se pun în balanță cele bune, cele mai puțin bune, precum și neîmplinirile, năzuințele. În cazul Administrației Patriarhale, lucrul acesta îl vor face organisme ale Bisericii noastre. Tot felul de analize și sinteze recapitulative vor apărea în presa bisericească și se va putea constata cât de bogat este portofoliul de realizări al celor 10 ani de patriarhat sub Preafericitul Părinte Daniel. Cele mai multe dintre lucrările Bisericii rămân pentru lumea largă de taină. Media este mult mai orientată spre scandal, spre tratarea ieșirilor în decor. În general, dar cu o plăcere diabolică atunci când este vorba de Biserică. Cei care sunt în Biserică și atenți la ceea ce se petrece în cadrul ei îi știu lucrarea și o apreciază în consecință. Nu toate sunt pe gustul tuturor, nu toate sunt în chipul cel mai fericit rezolvate, dar trebuie ținut cont că ceea ce se întâmplă în Biserică este rezultanta a multor vectori umani și sociali și, în plus, poartă amprenta provocărilor timpului nostru și a multor pedici și neputințe aferente. Cu toate acestea, în cele mai multe direcții și domenii, lucrarea Bisericii rămâne cu totul remarcabilă, incredibilă prin cantitatea și calitatea realizărilor.

Asemenea profetului al cărui nume îl poartă, Patriarhul Daniel, slujindu-L pe Dumnezeu, se află și el, într-un fel, într-o „groapă cu lei”, cea a lumii contemporane, o lume în mare parte în curs de deconstruire, caracterizată de o sporire asimptotică a ispitelor (tot mai insinuante) și de o secularizare tot mai accelerată. Dumnezeu este tot mai mult pus între paranteze, fie trecut la „și altele”. Calea de bună supraviețuire este sugerată tot de vechiul profet: „Dumnezeu a trimis pe îngerul Său și a astupat gura leilor, și ei nu mi-au făcut nici un rău, pentru că am fost găsit nevinovat înaintea Lui, precum și în fața ta, rege, n-am făcut nici un rău!” (Daniel 6, 23).

Laudele excesive pot deveni stânjenitoare și pot apărea nesincere. Nu este treaba creștinilor să ridice statui. Li se cere să iubească, să aprecieze lucrarea apropiatului, să-i fie recunoscător pentru ea, să-l sprijine pe cât le este cu putință în continuarea și rodirea ei. Să se roage pentru el! (Eu, când Patriarhul este pomenit la ectenia, mă închin și împing un pic cu inima și cu gândul pentru el.) Și atunci, este de observat și de mulțumit lui Dumnezeu pentru faptul că ne-a dat un Patriarh vrednic, probabil cel mai potrivit pentru vremurile complicate de acum. Corabia Bisericii este condusă cu siguranță, cu devotament, cu abnegație, cu inteligență, cu implicare, cu responsabilitate. Asta în mod determinat și pentru că Patriarhul Daniel este mereu de veghe și în priveghere. Fie să-l hrănească Dumnezeu cu semințele cele bune și aducătoare de rod bogat și, precum pe Daniel și pe cei trei tineri, să-l arate mai frumos în toate cele decât pe cei hrăniți cu multe desfătări!